

En el Centenari de la Cobla Principal de La Bisbal (Cobla Oficial de la Generalitat de Catalunya) (1888-1988)

El nostre tribut de justícia

L'any 1.984 era la cobla torroellenca «Els Montgrins» la que, amb gran relleu, per ésser la cobla més degana de les que es troben avui en plena activitat musical, commemorava també el seus primers cent anys.

En el corrent any 1988, s'escau el centenari de la popularíssima i prestigiosa cobla «la Principal de La Bisbal». Per commemorar dignament aquesta efemèrides s'han programat una sèrie d'actes extraordinaris i rellevants, els quals seran un testimoni perenne d'aquesta petita història, dintre el món de joia de la sardana. Tractem de músics que són ben nostres, que han estimat i estimen les nostres coses i que han configurat els horitzons de la nostra vida musical.

La labor d'aquesta organització dels actes del Centenari ha estat encomanada a una comissió de persones enteses en aquestes activitats, i ben disposades a treballar amb seny i ganes, a fi i efecte que quedi una constància sonada d'aquesta singular avinentesa.

Potser que uns dels actes de més ressonància sigui el Concert de Música de Cobla en el Gran Teatre del Liceu de Barcelona.

Les gravacions especials de quatre discs seran un bon repòs per a l'esperit dels sardanistes selectes, ja que actualment la Principal de La Bisbal es troba en uns moments brillantíssims de perfecció, tant de conjunt com de solistes.

No obstant, al meu modest criteri, hi ha algunes diferències en les interpretacions en aquests discs del Centenari (en general antològiques), uns lleugers desequilibris, potser per falta de temps en la preparació. Entre algunes sardanes de perfecta matisació i també de difícilíssima interpretació, jo destacaria «Jugets de Fira», sardana que «diu» quelcom important, d'Honorat Vilamanyà, compositor fill de Ripoll, que va morir relativament molt jove, del qual molts compositors i estudiosos han tret «documentació» (si copien d'un autor, en diuen plagi; si copien de molts en dieun «documentació»). Altres sardanes de

molt «farrigo-farrago» són dignes per les seves dificultats interpretatives («aquí hi ha marro») però no ens comuniquen res. Vull dir, però, que en conjunt, el repertori dels discs és formidable i com ja he deixat remarcats, un regal per als esperits escollits.

Com en altres esdeveniments, en la trajectoria de les cobles-orquestres del nostre país, sempre hi figura algun torroellenc destacat i protagonista. Així tenim un torreollenc fundador i primer representant de la nova cobla bisbalenca «La Principal de La Bisbal», com consta en el setmanari de l'època «El Eco Bisbalense», del 25 de març de 1.888, que reproduïm:

«...habiendo los individuos de la música «Vella» de esta población concebido el plan de organizar una orquesta que atiende al progreso experimentado por la música en general y especialmente en las músicas ampurdanesas, fue preciso disolver dicha música «Vella» quedando poco después realizado el plan concebido.

La Bisbal 22 de marzo de 1.888. Por la Orquesta el encargado José Canet.

Se participa que la orquesta que antes se llamaba la «Vella» pasa a llamarse de hoy en adelante «Orquesta» Principal de La Bisbal -José Canet.

Els fundadors de La Principal de La Bisbal foren: Josep Canet, contrabaix, de Torroella de Montgrí; Rafel Godó «en Rafel espartenyer», primer tible, de Sant Pere Pescador; Narcís Martí «Sisó», primer fiscorn, de Cornellà de Terri; Jacint Solà, «Cinto», segon fiscorn, de Santa Coloma de Farners; Josep Casanovas, «Peixero», segon tible, de Palamós; Josep Collboni, primera tenora, de Sant Antoni de Calonge; Marià Marenyà, segon tenora, de Palafrugell; Sebastià Vilà, primer cornetí, de Girona; Simó Teixidor, segon cornetí, de Flaçà i Robert Mercader, flabiol i primer director artístic. Adonem-nos de la manca d'instrumentista de trombó, que uns anys més endavant trobem en les cobles integrades per onze músics.

Tots sabem que la sardana va néixer a l'Empordà. Actualment penso que els sardanistes de tot arreu porten un empelt d'empordanesos, on fa goig de romandre, per la seva exuberància, pluralitat i, sobretot, per conviure en el màgic encís de la sardana.

Si la sardana no hagués traspasat els límits de la seva llar, la comarca empordanesa, potser no hauria triomfat; calia obtenir la captació de la integritat de les terres catalanes, era de tot punt imprescindible introduir-se en el cap i casal de Catalunya, la ciutat de Barcelona, i en aquests fets s'hi troba vinculat el nom de Torroella de Montgrí, ja que va ésser la cobla torroellenca de Miquel Gic «Massaró», qui va introduir la sardana a Barcelona, des de l'escenari imposant del Gran Teatre del Liceu, l'any 1.850. És atractiu reporduir el judici crític d'aquella actuació que féu el «Diario de Barcelona»:

«En la noche del lunes, 25 de febrero, hicieron oír en el Gran Teatro del Liceo los seis músicos ampurdaneses cuya orquesta se compone de tres instrumentos conocidos en el Ampurdán por «tarotas», que son chirimías perfeccionadas más un cornetín, fingle i dulzaina. Dichos profesores dieron una

prueba de ser consumados artistas en el arte de tocar los respectivos instrumentos, particularmente los de las «tarotas» pues supieron hacer perder el sonido chillón que tienen de natural estos instrumentos, más propios del campo que para orquesta de salón, acompañando con gusto, precisión i afinación cuantas piezas tocaron. El profesor del instrumento llamado «tenora», mostró habilidad de ejecución en las piezas obligadas que interpretó. El público aplaudió repetidas veces a los señores músicos ampurdaneses que fueron llamados después al palco escénico».

La Principal de la Bisbal, sobre els carros, i els Montgrins a la Festa Major de Fonteta, l'any 1912.

Després d'aquest fet tan assenyalat, una altra orquestra de Torroella, l'antiga agrupació musical «La Lira», formada també a base d'instruments de còbala va actuar amb repetit èxit en el Gran Teatre del Liceu. La «Lira» de Torroella fundada molt abans que «Els Montgrins» va durar fins l'any 1.928.

Parlarem de les figures més representatives i excepcionals que nosaltres hem conegut en el pas del temps i que han estat integrades en la Principal de La Bisbal: Josep Canet i Roure, fill de Torroella de Montgrí, de molt jovenet ja formava part de la «Vella» de La Bisbal, fou un dels promotors de la iniciativa de creació de la Principal, instrumentista de contrabaix, flabiol i violí, va ésser director de la Principal des de 1.891 i retornà posteriorment a la «Vella». Un fill de Josep Canet, Genís Canet, va entrar a la Principal de violinista i trombó, des de 1916 va assolir la direcció de la còbala lloc que ocupà fins l'any 1935. Voldria fer unes petites referències de dos dels fundadors ja que els vaig estimar profundament. Un és Josep Casanovas «Peixeró», de Palamós, va ésser el meu mestre, jo anava, dia si dia no de Calonge a Palamós per camins de camps i vinyes, carregat amb el fiscorn, quan era un vailet de 13 anys. Arran de la seva incorporació a la còbala bisbalenca, el mestre «Peixeró» residí durant uns

quants anys a La Bisbal, on dirigia la coral «La Lira Bisbalense». Era baixet, secardí, d'ulls brillants, sempre estava capficat i als llimbs, era un autèntic saviàs. En el seu vestit negre, indefectiblement hi ostentava una sèrie de foradets, produïts per les guspies dels cigarrets pèssimament confeccionats per ell, i portava unes ulleres petites que es posava a la punta del nas quan ens passava les lliçons. Un altre fundador va ésser Josep Collboni, de Sant Antoni de Calonge, que durant molts anys fou considerat el millor tenora. Vaig coincidir amb Collboni a la cobla «La Lira» de Palamós quan jo tenia quinze anys i Collboni sobre els seixanta.

Recordem, encara que sigui sumàriament, el tible Enric Barnosell, fill de Palau-Sator, i el fiscornaire Tomàs Garcia, fill de Banyoles, que estaven dotats d'una sonoritat irrepetible, les proeses dels tenoristes Albert Martí, fill de l'Escala, i Josep Coll, de Llançà; les seves insòlites «maneres» d'interpretar les sardanes, que en feien unes creacions inoblidables. Qui parla avui de les gestes llegendàries del trompeta Pere Pruñonosa, «Trumfa», del seu so incommensurable, tant a la plaça com dintre els envelats; que semblava que s'inflessin com un globus, quan executava un pasdoble o un vals de festa major? Pensem en un «Pepito» Vallespi. Un cop finida la guerra civil Josep Vallespi entrà a formar part de «La Principal de La Bisbal», on el so prodigiós del seu contrabaix juntament amb la gran habilitat d'aquest instrumentista, constituïren el suport dels seus triomfs ininterromputs. El famós instrument que no ostenta cap marca, havia estat propietat de Josep Canet, primer contrabaixista de La Principal, el qual el va vendre al músic torroellenc Nicet Geli, oncle de Vicenç Bou, conegut popularment per «En Nicet de la verra». Aquest treball s'allargaria molt si parléssim de molta gent que s'ho mereix, així que recordarem alguns músics com Josep Font, Paco Capellas, Manel Comadevall, Ferran Rigau, Àngel Pont.

Penso, també, que en el present no s'han valorat les innates virtuts de la tenora i compositor calongí Ricard Viladesau i Canet i esperem que el pas del temps li farà justícia. Ricard Viladesau constituí amb Josep Puig «Moreno» una gran parella de tenora i fiscorn. Tenim actualment un torroellenc a la Principal, Joan Sadurní, trompeta de sensibilitat extraordinària i de molt de tremp en les seves intervencions, un gran professional.

La màgia de la batuta de Conrad Saló i Ramell (mig segle amb la Cobla Principal de la Bisbal) va fer possible que la cobla de la Bisbal esdevingués el conjunt més sòlid, acurat i expressiu de tota la història de la sardana. Músic de caràcter, rigorós i exigent, amb ell mateix i amb els seus col·laboradors, tingué el lema de mantenir la Principal en una línia de perfeccionament constant, superant tota mena de dificultats i afrontant les situacions compromeses que planteja la mateixa vida de les nostres cobles-orquestres. Havia nascut a Granollers el dia 4 de desembre de 1.906 i morí a la Bisbal el dia 8 de juliol de 1.981. Tenia 74 anys. El director actual Josep Cassú i Serra, fill de Bordils, instrumentista de piano i fiscorn, ingressà de molt jove a l'orquestra «Catalunya» de Bordils, més endavant vingué a Torroella amb «Els Montgrins», on vaig tenir el goig de tenir-lo de company com a segon fiscorn al meu costat. La quaresma de l'any 1.977 ingressà a la Principal i n'assumí la direcció, i que sigui per molts anys.

Amb aquestes atrafegades línies he tractat d'esbossar un senzill perfil de la Principal en arribar a la cita dels seus primers cent anys, dedicant una atenció especial a algun dels seus personatges que han assolit més relleu, fent resaltar

els que tenen algunes arrels torroellenques, durant el transcurs de la seva llarga existència.

Sols em plau felicitar cordialment a tots els qui integren actualment aquesta famosa i somniada agrupació bisbalenca. Estem segurs que continuaran amb seny i responsabilitat fent honor als seus antecedents, i que sostindran el ritme de superació actual i, fins i tot, el milloraran. Endavant amics!

Enric Vilà i Armengol